

TRUST-hanke: Väestöryhmien välisten hyvien suhteiden edistäminen paikallisella ja valtakunnallisella tasolla**Asettaminen**

Oikeusministeriön Demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö on tänään asettanut TRUST-hankkeen, jonka tavoitteena on edistää turvapaikanhakijoiden yhdenvertaisuutta, kasvattaa paikallisten toimijoiden valmiuksia edistää hyviä väestösuhteita sekä kehittää paikallisia yhteistyömalleja turvapaikanhakijoiden vastaanottoon ja myönteisen oleskeluluvan saaneiden henkilöiden kotoutumiseen.

Toimikausi

1.1.2016 - 31.12.2018

Tausta

Vuoden 2015 aikana Suomeen saapui ennätysmäärä kansainvälistä suojelua hakevia, yli 32 000 henkilöä vuoden aikana. Turvapaikanhakijoiden määrän nopea kasvu on vaikuttanut merkittävästi maahanmuuttopolitiikasta vastaavien viranomaisten ja järjestöjen toimintaan, ja on edellyttänyt turvapaikanhakijoiden vastaanoton ja kotouttamiseen liittyvän toiminnan kokonaistarkastelua uudessa tilanteessa. Hallitus on valmistellut syksyllä 2015 toimintasuunnitelmaa (Turvapaikkahakemusten kasvun vaikutukset kotoutumista tukeviin palveluihin) sekä valtion kotouttamisohjelmaa vuosille 2016-2019 joilla pyritään vastamaan muuttuneeseen tilanteeseen liittyviin haasteisiin.

Yksi valtion kotouttamisohjelman keskeisistä tavoitteista on tukea suvaitsevaa ja ihmisarvoa kunnioittavaa keskustelukulttuuria sekä torjua rasismia. Syrjinnällä ja rasismilla on tutkimusten mukaan vahingolliset vaikutukset väestöryhmien väliseen vuorovaikutukseen, turvallisuuden tunteeseen ja laajemmin yhteiskunnan koheesioon. Syrjinnän kokemukset heikentävät yksilöiden mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja voivat johtaa syrjäytymiseen ja eristäytymiseen. Syrjäytymisen ehkäisyä pidetään myös keskeisenä tavoitteena väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyyn pyrkivässä työssä.

Koska syrjintä, rasismi ja muukalaisviha ovat sosiaalsiin suhteisiin liittyviä ilmiöitä, niihin voidaan vaikuttaa hyviä väestösuhteita edistävällä politiikalla. Hyvien väestösuhteiden politiikkaa on toteutettu useissa Euroopan maissa viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen yhteis-

työllä. Se tarkoituksena on vaikuttaa paikallisyhteisön asenteisiin, turvallisuuteen, vuorovaikutukseen ja osallisuuteen. Hyvien väestösuhteiden edistäminen on eri viranomaisten ja kansalaisjärjestöjen yhdessä tekemää toimintaa joka kohdistuu eri elämänalueille ja sen kohteena on koko väestö.

Tavoitteet

TRUST- hankkeen tarkoituksena vastata turvapaikkatilanteeseen liittyviin haasteisiin kehittämällä toimintamalleja hyvien väestösuhteiden edistämiseksi alueellisella ja paikallisella tasolla, lisäämällä tietoisuutta yhdenvertaisuudesta ja laajemmin perus- ihmisoikeuksista viranomaisten ja turvapaikanhakijoiden keskuudessa, tunnistaa varhaisessa vaiheessa väestöryhmien välisten jännitteitä kehittymistä sekä ennalta ehkäistä konflikteja. Keinot ja välineet varhaisvaiheen tunnistamiseen ja ehkäisyyn perustuvat hyvien suhteiden indikaattoreihin, joiden avulla voidaan mitata ja tehdä analyysi eri väestöryhmien välisistä suhteista. Paikallistason analyysin pohjalta käynnistetään toimenpiteitä hyvien väestöryhmien välisten suhteiden edistämiseksi, syrjinnän torjumiseksi ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi. Tavoitteena on lisäksi tunnistaa ja ehkäistä ääriliikkeiden toimintaa ja toimintakanavia paikallistasolla testaamalla kohdepaikkakunnilla toimintamalleja ja rakenteita, jotka ovat osoittautuneet tehokkaiksi muissa EU jäsenmaissa.

Tehtävä

Hankkeen toimenpiteet kohdistuvat mahdollisimman laajalti eri väestöryhmiin ja eri toimijoihin hankkeeseen valituissa kunnissa sekä niissä toimivissa vastaanottokeskuksissa. Väestöryhmien väliset hyvät suhteet pohjautuvat oikeaan tietoon, myönteisiin kohtaamisiin ja konkreettiseen yhteiseen toimintaan. TRUST -hankkeen toimenpiteet keskittyvät näiden edellytysten luomiseen eri toimijoiden kesken. Hanketta toteutetaan seitsemällä pilotialueella valtakunnallisen kattavuuden saavuttamiseksi.

Toimenpidekokonaisuus 1: yhdenvertaisuuden edistäminen

- a) yhdenvertaisuuskoulutukset turvapaikanhakijoille
 - vastaanottokeskuksissa toteutettava kokonaisuus, jossa teemoina suomalaisen yhteiskunnan yhdenvertaisuuslainsäädäntö ja sen toteutuminen, perus- ja ihmisoikeudet Suomessa, syrjinnän vastainen neuvonta jne.
- b) yhdenvertaisuuskoulutukset vastaanottokeskusten henkilökunnalle
 - koulutuksissa pääpaino hyvissä väestösuhteissa ja niiden luomisessa
- c) yhdenvertaisuuskoulutukset vastaanottaville kunnille
 - mallinnetaan yhdenvertaisuussuunnittelun prosessi, joka huomioi vastaanottokeskuksen osana kuntaa
- d) yhdenvertaisuuskoulutukset vapaaehtoistyötä tekeville henkilöille

Toimenpidekokonaisuus 2: hyvien suhteiden kartoittaminen paikallistasolla

- a) selvitetään kolmella pilottipaikkakunnalla eri väestöryhmien asenteita toisiaan kohtaan

- selvitys toteutetaan ostopalveluna
- haastattelut paikan päällä ja puhelimitse
- osana selvitystä kartoitetaan myös turvapaikanhakijoiden syrjintäkokemuksia

Toimenpidekokonaisuus 3: toimintamallit paikallistasolla vuorovaikutuksen lisäämiseksi

- a) paikallisten järjestöjen ja olemassa olevien toimintamuotojen kartoittaminen
- b) osallisuuden mahdollisuuksien parantaminen paikallistasolla: harjoittelut, tutustumiset jne.
- c) paikallisväestön aktivoiminen: kartoitetaan ja hyödynnetään olemassa olevia malleja, joilla voisi lisätä vuorovaikutusta esim. ravintolapäivä vastaanottokeskuksissa, yhteisillalliset, naapuriaputoiminta, kyläilyt paikallisten ihmisten kotona jne.

Toiminnalla tuetaan väestöryhmien välistä luottamusta, lisätään turvallisuutta ja vuorovaikutusta sekä ennalta ehkäistään syrjintää ja väestöryhmien välisiä konflikteja ja radikalisoitumista.

Toiminnan tuotoksena syntyy i) paikallistason selvityksiä eri väestöryhmien välisten suhteiden tilasta, ii) toimintamalleja ehkäistä konflikteja ja edistää eri väestöryhmien välisiä hyviä suhteita sekä iii) testattuja malleja tukea eri väestöryhmien osallisuutta paikallistasolla. Lisäksi laaditaan raportteja ja levitetään hyviä käytäntöjä kansallisella tasolla.

Toiminnan lopputuloksena konfliktiriskit tunnistetaan paremmin ja niihin voidaan vaikuttaa ennalta ehkäisevästi. Ääriliikkeiden toiminta ei tavoita syrjäytymisvaarassa olevia nuoria nykyisellä tavoin vaihtoehtoisten ratkaisujen ja toiminnallisten verkostojen ansiosta. Rasismien, islamofobian, ja muun vastaavan toiminnan, vihapuheen ja viharikosten torjuntaan suunnatut toimet tehostuvat ja tavoittavat kohdeyleisönsä nykyistä paremmin, jonka ansiosta suomalaiseen yhteiskuntaan ja paikallisyhteisöön kuulumisen tunne lisääntyy vähemmistöihin kuuluvien nuorten keskuudessa.

Organisointi

Hanketta koordinoi oikeusministeriön demokratia-, kieli- ja perusoikeusasioiden yksikkö yhdessä hankkeen ohjausryhmän kanssa. Hankkeen ohjausryhmä koostuu hankekumppaneiden ja asiantuntijatahojen edustajista.

Hankkeen työntekijät ja heidän tehtävänsä ovat seuraavat:

- **Hankepäällikkö, ylitarkastaja Katriina Nousiainen (OM, DKY):** hankkeen kokonaisvastuu, hankkeen toimintojen suunnittelu ja toteutus yhdessä yhteistyökumppaneiden kanssa, hankintojen toteuttaminen, hankkeen seuranta, hankkeeseen liittyvien laskujen käsittely.
- **Hankekoordinaattori, Mia Luhtasaari:** hankkeen käytännön toteutus pilottialueilla yhteistyössä hankkeen yhteistyöverkoston kanssa.
- **Hankkeen asiantuntija, erityisasiantuntija Panu Artemjeff (OM, DKY):** asiantuntijana toimiminen yhdenvertaisuussuunnittelun hanketoiminnoissa.

Hankkeen ohjausryhmä, jossa ovat edustettuina hankekumppaneiden ja itsenäisten asiantuntijatahojen edustajat, on operationaalinen ja osallistuu hankeohjauksen ja tiedottamisen

lisäksi aktiivisesti hanketoimintojen läpiviemiseen ja niiden vaikuttavuuden arviointiin. Ohjausryhmän jäsenet ovat seuraavat:

Puheenjohtaja:

johtaja Johanna Suurpää, DKY

Johtoryhmän kokoonpano:

jäsen Nina Suorsa ja varajäsen Minna Kuivalainen, Etnisten suhteiden neuvottelukunta

jäsen Kaisa Härkäsaari ja varajäsen Juha Similä, Maahanmuuttovirasto

jäsen Aaro Rytönen ja varajäsen Milla Perukangas, Kirkon ulkomaanapu

jäsen Tarja Mankkinen ja varajäsen Ari Evwaraye, Sisäministeriö

jäsen Mikko Cantell ja varajäsen Tiina Salmio, Suomen Punainen Risti

jäsen Tarja Rantala ja varajäsen Juha-Pekka Suomi, Työ- ja elinkeinoministeriö

jäsen Saija Sambou, Oikeusministeriö (KPO)

jäsen Panu Artemjeff ja varajäsen Katriina Nousiainen, Oikeusministeriö (DKY)

Ohjausryhmä kokoontuu hankkeen aikana neljä kertaa vuodessa, lisäksi epävirallisia kokouksia pidetään teemakohtaisesti. Ohjausryhmän sihteerinä toimii hankekoordinaattori Mia Luhtasaari.

Kustannukset ja rahoitus

TRUST-hankkeen kokonaisbudjetti on 250 000 € (DKY:n toimintamenot, projekti 10814). Hankkeelta voidaan maksaa hanketyöntekijöiden palkkoja.

Kansliapäällikkö

Asko Välimaa

Ylitarkastaja

Heini Huotarinen

JAKELU

Hankkeen ohjausryhmä; hankkeen työntekijät

TIEDOKSI

Oikeusministeri Jari Lindström
Erityisavustaja Leena Riekkola